1. Виноградов В. Основные вопросы синтаксиса предложения [Текст] / В. Виноградов // Избранные труды. Исследования по русской грамматике. – М. : Наука, 1975. – 254 – 294 с.
2. Загнітко А. Теоретична граматика української мови: синтаксис : монографія [Текст] / А. Загнітко. – Донецьк, 2001. – 662 с.
3. Загнітко А. Сучасний політичний газетний дискурс: типологічні вияви й особливості синтаксису [Текст] / А. Загнітко // Донец. вісн. Наук. т-ва ім. Т. Шевченка. Т.16. – Донецьк : Схід. вид. дім, 2007. – С. 5–20.
4. Загнітко А. Сучасні лінгвістичні теорії: монографія [Текст] / А. Загнітко. – Вид. 2-ге, випр. і допов. – Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2007. – 219 с.
5. Камынина А. О полипредикативных конструкциях в простом предложении [Текст] / А. Камынина. – М. : Изд-во МГУ, 1974. – 52 с.
6. Малащенко В. Предикативно-обстоятельственные детерминанты в современном русском языке [Текст] / В. Малащенко // Филологические науки. – 1988. – № 6. – С. 38 – 41.
7. Шведова Н. К спорам о детерминантах: обстоятельственная детерминация простого предложения [Текст] / Н. Шведова // Филологические науки. – 1973. – № 3. – С. 66 – 77.

Наливайко Юлия Синкретизм предикативно-обстоятельственных детерминантов: типологические реализации и специфика функционирования (на материале газетного дискурса). Статья продолжает ряд публикаций, посвященных особенностям функционирования детерминантов синкретического типа в современном газетном дискурсе. Рассматривается проблема синкретизма в системе второстепенных членов предложения. Проанализированы способы реализации синкретизма как специфического явления на уровне детерминантов. Предметом внимания стали основные формы реализации синкретической семантики в детерминантном предикативно-обстоятельственном компоненте.

Определяется роль и место предикативно-обстоятельственных детерминантов в синонимической парадигме простого осложненного предложения, представленного в современном газетном дискурсе. Одновременно определяются квалификационные признаки предикативно-обстоятельственных синкретических детерминантов, а также их роль в формировании адекватного восприятия замысла автора реципиентом.

Ключевые слова: синкретизм, предикативно-обстоятельственный детерминант, семантическая достаточность, газетный дискурс.

Nalyvaiko Yuliia. Sincretism of Predicative Adverbisl Determinants: Typology and Specificity of Functioning (Case Study of Newspaper Discours). The paper continues series of publications devoted to pecularities of functioning syncretic determinants in the modern newspaper discourse. The article devoted to the problem of Syncretism in the System of the secondary parts of the sentence. This article is dedicated to the realization peculiarities of syncretism phenomenon in determinants. The author analyses the dominating formes of the syncretism semantics realization in the determinant components.

The paper focuses on defining place of adverbial determinants in the syntactic synonym paradigm, represented by the constructions of various types, on the basis of the modern publicistic discourse. Qualification features of the predicative adverbial syncretic determinants as well as their role in the formation of literal perception of the author's concept by the recipient are defined.

Key words: syncretism, predicative adverbial determinants, semantic sufficiency, newspaper discours.

Стаття надійшла до редколегії
24.07.2014 р.

УДК 811.161.2'373.46:631.6

Тетяна Петрова

Особливості семантичної параметризації української фітомеліоративної термінології у спеціальних словниках кінця XX – початку XXI ст.

У статті проаналізовано термінологію фітомеліорації, зокрема опрацьовано лексикографічний опис базового терміна *фітомеліорація;* визначено та схарактеризовано родо-видові відношення; досліджено багатознач-

© *Петрова Т., 2014*

ність у термінології; установлено омогрупи, одиниці яких є міжсистемними омонімами; представлено класифікацію особливостей синонімії та її моделі.

Ключові слова: термін, термінологія, терміносистема, фітомеліоративна термінологія, галузевий словник.

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз досліджень цієї проблеми. Упродовж останніх років опубліковано низку наукових досліджень, присвячених особливостям лексикографічної параметризації української галузевої термінології – журналістики, музики, загального землеробства, менеджменту, холодильної техніки тощо [1; 4; 5; 6; 7; 11]. Поза увагою науковців перебуває фітомеліоративна термінологія, тому аналіз специфіки її лексикографічної репрезентації у словниках фахової лексики, зокрема у виданнях кінця ХХ – початку ХХІ ст., залишається актуальним.

Мета статті – визначити особливості семантичної параметризації української фітомеліоративної термінології у спеціальних словниках кінця ХХ – початку ХХІ ст. Матеріал дослідження – суцільна вибірка термінів зі словників «Термінологічний словник з питань ґрунтознавства, агрохімії та меліорації ґрунтів» [9], «Лісова меліорація агроландшафтів: словник-довідник термінів та визначень» [2] і «Лісові меліорації: термінологічний словник» [3].

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Упродовж 1970–2010 рр. надруковано три словники з меліоративної термінології «Термінологічний словник з питань ґрунтознавства, агрохімії і меліорації ґрунтів» [9], «Лісові меліорації агроландшафтів: словник-довідник основних термінів та визначень» [2] і «Лісові меліорації: термінологічний словник» [3]. Крім того, у 70-х роках минулого століття виходить «Українська сільськогосподарська енциклопедія» у трьох томах [10]. Видання містить близько п’яти тисяч статей за алфавітом. За нашими підрахунками, обсяг фітомеліоративних термінів у складі сільськогосподарської термінології становить близько 60 %.

Багатогалузевий «Термінологічний словник з питань ґрунтознавства, агрохімії і меліорації ґрунтів» [9] містить 1 360 термінологічних одиниць, серед яких нараховуємо 80 % вузькогалузевих. Такий обсяг термінологічного матеріалу фітомеліорації в багатогалузевому словнику сприяє окресленню меж її поняттєво-термінологічного апарату й укладанню вузькогалузевого словника. Видання тримовне – російсько-українсько-англійський словник. Це перший термінологічний перекладний словник, у якому виокремлено серед інших меліоративну галузь, але межі термінологічного апарату кожної науки чітко не окреслено, про що свідчить відсутність тематичних ремарок у словникових статтях. Крім того, тісний зв’язок означених суміжних наук не дає змоги встановити фіксований розподіл термінів між ними та приводить до спільного їх використання у галузях.

В українській частині видання переважно подано терміни іншомовного походження (*абсорбция/ абсорбція/ absorption*, *делювій/ делювій/ deluvium*, *дренаж/ дренаж/ drenage*, *коагуляция адгезионная/ коагуляція адгезійна/ adhesion coagulation*). Упорядники словника не приділили уваги багатозначним термінам, не назвали випадки й приклади вживання українського відповідника в тому чи іншому значенні.

У словнику широко представлено родо-видові відношення в термінології. Так, до родового терміна *меліорація* подано 11 видових понять, до *волога* – 30, а до базового терміна фітомеліорації *ґрунти* – 65 понять. Усього ж у «Термінологічному словнику з питань ґрунтознавства, агрохімії і меліорації ґрунтів» зафіксовано 1088 (80 %) фітомеліоративних термінів, з-поміж яких 228 (16,7 %) термінів мають родо-видову класифікацію.

Видові терміни утворюються за допомогою логічних конкретизаторів, що виражаються: **прикметником** *(волога **внутрішньоклітинна**)*; **пасивним дієприкметником** *(волога **адсорбована**, ґрунти **заболочені**)*; **активним дієприкметником** *(волога **незамерзаюча**)*; **прикметником + іменником у Р.в.** *(меліорація **піщаних ґрунтів**)*; **пасивним дієприкметником + іменником у Р. в.** *(меліорація **перезволожених земель**)*.

Якщо родове поняття виражається за допомогою **іменника у Н. в. та іменника у Р. в.,** видова конкретизація термінів здійснюється **прикметником** (*бонітування ґрунтів **загальне***), **прийменником *за* + прикметник + іменник у О. В.** (*бонітування ґрунтів **за природними властивостями**)*. Якщо ж родове поняття твориться за допомогою моделі **іменник + прийменник *з* + іменник у Р.в.**, то видове поняття виражається **прикметником *(витяжка з ґрунту водна*)**, **власною назвою** – прізвищем ученого (*витяжка з ґрунту **Тама**)* тощо.

Із аналізу словника випливає, що найчастіше використовують три типи моделей побудови родовидових відношень. Перший тип термінологічних конструкцій найбільший та найуживаніший, другий і третій типи дають уявлення про складність і різноманіття структури терміносполучень фітомеліоративної терміносистеми. Як приклад, термін «структура»:

структура
— мікробного ценозу,
— — — просторова,
— — — таксономічна,
— — — функціональна,
— ґрунтового покриву,
— ґрунту,
— — агрономічно цінна,
— — водотривка.

Наявність ієрархічної побудови термінологічних конструкцій такого типу є позитивним моментом, що сприяє розвитку й становленню понятійно-термінологічного апарату фітомеліорації.

Вузькогалузева лексикографія початку XXI ст., що описує підсистеми галузевих термінологій, представлена у словниках термінології бджільництва, пшениці і словнику ріелтора. Спираючись на здобутки й напрацювання попередників, Г. Гладун укладає сучасні тлумачні термінологічні вузькогалузеві словники з фітомеліорації: «Лісові меліорації агроландшафтів: словник-довідник основних термінів та визначень» [2] і «Лісові меліорації: термінологічний словник» [3]. Перший словник містить 1 235 термінів та визначень, на його основі виданий другий, доповнений словник, обсяг якого, за нашими підрахунками, становить 1 403 терміноодиниці. Розширення понятійно-термінологічного корпусу галузевого словника свідчить про кропітку працю й намагання лексикографа ретельно відстежити й окреслити межі фітомеліоративної термінології, зокрема її підвиду – лісомеліоративної – і максимально вичерпно подати дефініцію кожного поняття. У цьому зв'язку потрібно вказати на вичерпний лексикографічний опис базового терміна, «**фітомеліорація** (грец. фітон – рослина + латин. melioration – покращення) – комплекс заходів щодо покращання умов довкілля за допомогою культивування рослинності або підтримання природних рослинних угруповань (лісових смуг, кулісних насаджень, деревно-чагарникової рослинності тощо). Розрізняють гуманітарну фітомеліорацію (оздоровлення фізичного та морально-духовного природного середовища людини), природоохоронну (збереження і охорону екосистем ремізів, місць проживання диких тварин), біопродукційну (підвищення кількості та якості корисної для людини продукції, захист певного ресурсу від руйнування та деградації), сільськогосподарську (створення оптимального середовища для існування сільгоспкультур і тварин) та інженерну (захист певних об'єктів від негативного впливу природно-антропогенних факторів) [2, с. 151].

Г. Гладун намагався максимально повно відтворити поняттєво-термінологічний апарат галузі, наближаючи словник до енциклопедичного типу видання. Зокрема, знаходимо такі типи енциклопедичних статей*: статті-огляди, статті-довідки* («Фітокліматичні зони – поділ території України за ознаками спільності біокліматичних показників, що істотно впливають на розвиток та кількість лісових екосистем. Уперше запропоновано Д. Л. Армандом та С. І. Сільвестровим (1965). В Україні виділено три фітокліматичні зони: Полісся, Лісостеп та Степ, які у свою чергу поділяються на 8 підзон» [3, с. 230]), *статті-тлумачення* (містять лише дефініцію, а в разі запозичення слова з іншої мови – його етимологію, але в другому виданні словника в деяких випадках автор не зберігає інформації про походження терміна, що представлена у першому («Зандри (від ісл. sandr – пісок) – форма льодовикового акумулятивного рельєфу, утвореного потоками талих льодовикових вод поблизу краю льодовика. Розрізняють зандрові рівнини (широкі смуги, переважно в Поліссі, шириною 20–30 км) та долинні зандри (поширені біля південної межі Дніпровського льодовикового потоку і мають вигляд флювію – гляціальних терас» [2, с. 61]) і *статті-посилання* (відсилають користувача до іншого терміна, наприклад «Лісомеліорації – див. Меліорації лісові» [2, с. 88], «Насадження лісові каналозахисні – див. Насадженння лісові приканальні» [2, с. 100]). Статті-огляди та статті-довідки, що різняться лише обсягом, визначальні для словника, вони містять основну інфор-

мацію*:* виклад наукової теорії, хронологію історичних подій, географічні, біографічні, статистичні відомості тощо.

Статті у словниках розміщені в алфавітному порядку. Недоліками словників є відсутність орфографічних та орфоепічних характеристик, наявність варіантних норм: фонетичних (у першому виданні до терміна *ґрунт* знаходимо варіанти – *ґрунт і ґрунт* [2, с. 43], *ґрунт змитий*, *ґрунт зниженої лісопридатності* і *ґрунт намитий* [2, с. 44]), фонетико-граматичних і кальок з російської мови *(водозатрим**ую**чий вал*, в*одоспрямов**ую**чий вал*, *насадження лісові ґрунтозакріпл**ююч**і* [2, с. 100] і н*асадження лісові ґрунтозакріпл**ювальн**і* [3, с. 143], *смуга водорегул**ююч**а (снігорозподільна*) [3, с. 208], *смуга лісова стокорегул**ююч**а* [3, с. 209]). Крім того, серед усталених нормативних термінів і номінацій зафіксовано розмовну лексику. Так, у першому виданні укладач подає ***закрайка*** *смуги лісової* [2, с. 60], у другому змінює на ***закраїна*** *смуги лісової* [3, с. 76].

У зазначених словниках немає граматичного параметра щодо форм закінчення чоловічого роду у родовому відмінку і форм дієслів доконаного та недоконаного видів, однак Г. Гладун подає таку інформацію: про закінчення прикметників чоловічого, жіночого та середнього роду, які входять до складу аналітичних термінів – *меліоративн**а ефективність** смуг лісових*, *меліоративн**ий вплив** смуг лісових захисних* [3, с. 129], *агролісомеліоративн**е районування*** [3, с. 8]); про закінчення терміноодиниць у множині – *ацидофіл**и*** [3, с. 21]; *загат**и*** [3, с. 75]; *зандр**и*** [3, с.77]; *кілк**и*** [3, с. 95], *місцев**і** вид**и** рослин* [3, с. 136]; *молодняк**и*** [2, с. 97]. У першому виданні автор розмежовує фітомеліоративні поняття *молодняк* і *підріст*, на відміну від упорядників словників 20–30-х років XX ст., які подавали їх як синоніми («427. Aufwuchs, n. – *пі́дріст, молодни́к*» [8, с. 15]): «*Молодняки* – група віку, у яку входять лісові насадження, починаючи з I і II класів віку» [2, с. 97] і «*Підріст* – деревні рослини природного походження висотою до ¼ частини деревного пологу, що ростуть під пологом лісу і спроможні утворити майбутній деревостан» [2, с. 114]. У другому, доповненому, виданні упорядник залишає тільки *підріст*.

За нашими підрахунками, перше видання Г. Гладуна містить 13 терміноодиниць, у яких чітко представлено епідигматичні відношення: 12 мають по два значення, а один термін – три значення. Така полісемія спричинена спеціалізацією та розширенням семантики терміна, наприклад: «*Діброва* – 1) дубовий ліс; 2) у лісотипологічній школі Погребняка-Воробйова – дубовий груд: сукупність типів лісу на багатих місцезростаннях з пануванням дуба у складі корінної лісової асоціації» [2, с. 51]. Помічено також зміну меж семантики термінів, виникнення їх нових значень за короткий період (тобто від появи першого видання до виходу другого словникового видання – 5 років). У другому доповненому, виданні «Лісові меліорації: термінологічний словник» нараховуємо 35 багатозначних термінологічних одиниць, тобто порівняно з першим словником їх кількість збільшено майже втричі. Зокрема, 31 термін має по два значення, більшість із них відображають внутрішньосистемні епідигматичні відношення, наприклад: «*Лісозахист* – 1) Система заходів для захисту лісових насаджень, розсадників, лісових культур, лісонасінних плантацій, лісоматеріалів від шкідливих комах, хвороб, несприятливих чинників довкілля та іншого шкідливого впливу <….>; 2) Галузь знань про видовий склад, біологію, екологію деревних порід, комах, збудників хвороб з урахуванням кліматичних і лісорослинних умов, структури насаджень, антропогенних впливів» [3, с. 119]. Чотири фітомеліоративні терміноодиниці мають по три значення, що виникли внаслідок метонімізації та метафоризації із залученням понять з інших галузей на основі схожості функцій, наприклад: «*Іригація* – 1) штучне зрошування полів – форма меліорації; 2) зрошування запаленого місця, рани тощо рідиною (ліками, водою і т.д.) – як лікувальна процедура; 3) іригаційною системою називається мережа каналів і камер губок» [3, с. 91].

Виявлено також міжсистемні **пароніми**, наприклад: *морф*[1] (гр.) – лінгвістичний термін (найменша неподільна значуща частина слова), у фітомеліоративній лексиці – *морфа*[2] *типу лісової ділянки рослин* (різновид типу лісової ділянки; морфи розрізняються за рельєфом, механічним складом ґрунтів). **Омонімічними** міжсистемними термінами є *маточний*[1] – поняття використовується у галузі бджільництва (стосується матки – особини бджолиної сім'ї (*маточне молочко* – секрет слинної залози робочих бджіл-годувальниць)); *маточний*[2] – анатомічний термін (внутрішній статевий орган жінки та самиці тварин, у якому розвивається зародок); у термінології фітомеліорації *маточна*[3] *плантація* – відділення розсадника або спеціальні насадження, у яких заготовляють живці для лісокультурних робіт з озеленення або укорінення їх на ділянках живцевих саджанців та

зеленого живцювання; хімічний термін *маточний[4] розчин* – розчин високої концентрації речовини, з якої виготовляють робочий розчин. Термін *шпора[1]* (нім.) використовується у конярстві (вигнута за формою каблука металева дужка зі стрижнем, яку прикріплюють до чобота вершника; слугує для правування конем); *шпора[2]* – технічний термін (спеціальний виступ, шип на ободі ведучого колеса або на траках гусениці трактора для кращого зчіплювання із землею); у меліоративній термінології *шпора[3]* позначає перетинку перпендикулярно тілу водозатримувального валу, створену для забезпечення гідродинамічної стабільності накопичених талих та зливових вод. *Арена[1]* (фр.) використовується у цирковій лексиці (круглий майданчик з бар'єром, місце виступу артистів у цирку, манеж), *арена[2]* – у спортивній термінології (футбольне поле з прилеглими до нього спортивними майданчиками), а у фітомеліорації – *арена[3] піщана* (переважно рухомі або слабо рухомі піски з типовими еоловими формами рельєфу). Термін *реміз[1]* функціонує у фінансовій термінології (сплата грошей виписуванням переказного векселя на одержувача), *реміз[2]* – у фехтуванні (попереджувальний удар), *реміз[3]* – у деяких картярських іграх (недобір установленого числа взяток), *реміз[4]* – увійшов до меліоративної термінології зі значенням «меліоративно-кормове насадження, створене для забезпечення притулку та годівлі тварин у період тимчасової відсутності інших видів кормів (переважно трав'янистих)». Опрацювання омонімічних одиниць дає підстави стверджувати, що словник містить міжсистемні омоніми, які функціонують в українській мові. Аналізовані омоніми входять до омогруп, що містять по три-чотири терміни з різних галузей знань.

Синонімія в термінології небажане, складне, але неминуче явище, оскільки, як відомо, термінологія входить до складу лексики, є її підсистемою і розвивається за тими самими законами, що й словниковий склад мови. Для галузевої термінології характерна лише абсолютна синонімія, коли збігаються абсолютно всі компоненти значень синонімів. У словнику Г. Гладуна ми визначили 62 синоніми (4,4 %).

Аналіз особливостей синонімії фітомеліоративної термінології дає підстави класифікувати її за такими ознаками: за ступенем абсолютної тотожності значення (абсолютні й часткові синоніми); за структурою (синтетичні, аналітичні). Терміни-синоніми фітомеліорації переважно абсолютні синоніми, тому що їх визначення ідентичні *(ландшафтні рубки – рубки формування ландшафту, розмив ґрунту – ерозія ґрунту водна)*. Часткові синоніми взаємозамінні у конкретному випадку, до того ж можуть мати родо-видові відношення*: насадження лісові мулофільтри – насадження лісові кольматуючі, водозатримуючий вал – дорога, водозатримуючий вал – канава, водозатримуючий вал – тераса.*

Синоніми можуть утворюватися від одного кореня *(вирубування – рубка)*, на основі однієї словотвірної моделі *(посуха – засуха, саморегулювання – саморегуляція)*. Такі пари в галузевій термінології є абсолютними синонімами.

Фіксуємо синтетичні синоніми: *водороїна – вибоїна, водомоїна; едатоп – едафотоп (2 одиниці)*. Серед опрацьованих синонімів виділяємо велику групу терміноодиниць синтетичного типу, що заміщуються аналітичними, і навпаки. Синонімія такого типу утворена за такими моделями:

- багатокомпонентний термін – однокомпонентний термін (12 одиниць) *(водозатримуючий вал – тераса, водозбір – водозбірна площа, галерейні ліси – тугаї, ділянка тестова – сегмент, ерозія ґрунтів вітрова – дефляція, землі незручні – неугіддя, зона лісостепова – лісостеп, сельовий потік – сель, угруповання рослинне – фітоценоз);*
- багатокомпонентний термін – багатокомпонентний термін (2 одиниці) *(лінійна ерозія ґрунтів – глибинна ерозія, ландшафтні рубки – рубки формування ландшафту);*
- багатокомпонентний термін – абревіатура (13 одиниць) *агропромисловий комплекс – АПК, агротехнічні протиерозійні заходи – АПЗ, адаптивна система землеробства – АСЗ, азональна напруженість території – ЕНТ, елементарна структурна одиниця агроландшафту – ЕСО, лісомеліоративна станція – ЛМС, цифрова модель місцевості – ЦММ, цифрова модель рельєфу – ЦМР, цифрова топографічна карта – ЦТК, несприятливі і небезпечні природні явища – ННПЯ тощо).*

Виділяємо групу термінів, що містять синоніми до одного з компонентів термінологічного словосполучення: *ліси* ***байрачні (балкові)****, меліорація лісова* ***ярів (балок)****, система* ***насаджень (смуг)*** *лісових захисних, зімкнутість* ***крон (пологу)****, вирубування* ***чагарників (кущів)***. Отже, синонімія фітомеліоративних термінів складне, небажане, проте позитивне явище, оскільки є змога відібрати кращий відповідник. Такий високий ступінь синонімічності (4,4 %) характерний для фітомеліоративної термінології на етапі становлення (кінець XX – початок XXI ст.).

Фітомеліоративна термінологія є терміносистемою, про що свідчить наявність у її сфері **родо-видових відношень** – 150 терміноодиниць (10,7 %). Зафіксовано найбільший приклад родо-видових відношень – 36 одиниць, однак у другому виданні його зменшено до 33 одиниць *(насадження, насадження лісові агролісомеліоративні, насадження лісові берегозахисні, насадження лісові гірсько-захисні, насадження лісові грунтозакріплювальні, насадження лісові двохярусні, насадження лісові для вітропослаблення, насадження лісові для захисту водоймищ, насадження лісові затишкові, насадження лісові захисні, насадження лісові захисні одноярусні тощо* [2, с. 100–103]).

У виданні «Лісові меліорації: термінологічний словник» [3] родові поняття отримали нові видові конкретизатори, зокрема **рослини** – *адвентивні, вищі, евтрофні, індикаторні, культурні, окультурені, піонерні, рудеральні, сегетальні, солонцеві, трансгенні, рослини-едифікатори.* Кількарівневу ієрархічну структуру утворюють базові терміни фітомеліорації, наприклад, *меліорація, землі, ерозія.*

Меліорація	**Землі**	**Ерозія**
_ біологічна, _ земель, _ культуртехнічна, _ ландшафтів, _ _ водна, _ _ земельна, _ _ кліматична, _ _ рослинна, _ _ хімічна, _ лісова _ _ гірська, _ _ пісків, _ _ ярів, _ снігова, _ фізична.	_ еродовані, _ небезпечні, _ _ ерозійно, _ _ радіаційно, _ заплавні, _ незручні, _ несільськогосподарського призначення, _ орні, _ порушені, _ рекультивовані, _ сільськогосподарського призначення, _ спустелені, _ транспорту, _ що зрошуються, _ що не зрошуються, _ що підлягають меліорації.	_ агротехнологічна, _ антропогенна, _ геологічна, _ глибинна, _ ґрунтів, _ _ вітрова, _ _ краплинна, _ _ техногенна, _ на пасовищах, _ підземна, _ регресивна, _ руслова, _ транспортна, _ хімічна,

Отож, родо-видові відношення у терміносистемі фітомеліорації мають важливе значення – організовують терміносистему як ієрархію термінів різних рівнів узагальнення. Теоретичний матеріал класифіковано передусім через виявлення ієрархії наукових термінів.

Під час укладання термінологічних галузевих словників висувається основна вимога до понятєво-термінологічного корпусу – залучення унормованої, стандартизованої термінології. Нажаль, більшість термінологічних стандартів розроблено у 90-ті роки, тому назріла нагальна потреба їх переглянути й доопрацювати. На початку ХХІ ст. з лісової меліорації випущено лише один ДСТУ: Лісові ділянки вздовж залізничних і автомобільних доріг та у смугах їх відведення. Захисні норми виділення. ДСТУ 717362010. – К., 2011. – 69 с.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, упродовж останніх двох десятиліть українська галузева лексикографія зазнала позитивних змін: повернення і/або створення власне українських терміноодиниць (фонетичних, графічних), удосконалення параметризації термінології, розширення понятійно-термінологічного апарату описуваних терміносистем галузей, фіксація унормованих та уніфікованих галузевих термінів. В опрацьованих словниках є недолік – відсутність орфографічної та орфоепічної характеристик. Найхарактернішою ж ознакою сучасної української галузевої термінології є велика кількість варіантів. Особливості семантичної параметризації української фітомеліоративної термінології у галузевих словниках кінця ХХ – початку ХХІ ст. полягають у відображенні: ієрархічних родо-видових відношень, які свідчать про високий ступінь розвитку фітомеліоративної терміносистеми; внутрішньосистемних епідигматичних відношень; складу омогруп, одиниці яких є міжсистемними омонімами; класифікації особливостей синонімії та її моделей.

Джерела та література

1. Боярова Л. Г. Полісемія в українській музичній термінології / Л. Г. Боярова // Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія: «Філологія». – 2005. – Вип. 46, № 7. – С. 83–86.
2. Гладун Г. Б. Лісові меліорації агроландшафтів: Словник-довідник термінів та визначень / Г. Б. Гладун. – Х. : ППВ «Нове слово», 2003. – 161 с.
3. Гладун Г. Б. Лісові меліорації: термінологічний словник / Г. Б. Гладун. – 2-ге вид., допов. – Х. : Нове слово, 2008. – 224 с.
4. Гонтар М. Родо-видові відношення в терміносистемі журналістики / М. Гонтар // Вісн. Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія : Проблеми української термінології. – 2010. – № 675. – С. 83–86.
5. Краснопольська Н. Омонімія в українській термінології менеджменту / Н. Краснопольська // Вісн. Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія : Проблеми української термінології. – 2012. – № 733. – С. 188–192.
6. КримецьО. М. Полісемія українських технічних термінів / О. Кримець // Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія : Філологія. – 2012. – № 994. – Вип. 64. – С. 78–80.
7. Лбаюрський С. Синонімія термінів загального землеробства / С. Лбаюрський // Стиль і текст / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2006. – Вип. 7. – С. 163–168.
8. Лісотехнічний словник. І. Німецько-український / [склав Є. Чикаленко]. – Подєбради : Укр. господ. академія в ЧСР та Спілки укр. техніків с.-г. в ЧСР, 1928. – 137 с.
9. Термінологічний словник з питань ґрунтознавства, агрохімії та меліорації ґрунтів / [редкол. : В. В. Медведєв, А. Д. Міховська, О. П. Павленко [та ін.] ; УААН, Ін-т ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського. – Х. : Ін-т ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського, 1998. – 80 с.
10. Українська сільськогосподарська енциклопедія. У 3 т. / [редкол. : В. Ф. Пересипкін (відп. ред.), Л. В. Андрієнко, В. В. Артюхов (відп. секретар), Г. І. Білик та ін. ; голова Наук. ради М. П. Бажан] ; АНУРСР. – К., 1970.
11. Южакова О. І. Сучасний стан термінології холодильної техніки / О. І. Южакова // Наук. пр. : наук.-метод. журн. Серія : Філологія. Мовознавство. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – Т. 105. – Вип. 92.– С. 150–154.

Петрова Татьяна. Особенности семантической параметризации украинской фитомелиоративной терминологии в специальных словарях конца XX – начала XXI в. В статье проанализирована терминология фитомелиорации, обработано лексикографическое описание базового термина *фитомелиорация*; исследована многозначность в терминологии; зафиксированы межсистемные паронимы; установлены омогруппы, единицы которых являются межсистемными омонимами; представлена классификация особенностей синонимии и ее модели; охарактеризованы родо-видовые отношения. Определены особенности семантической параметризации украинской фитомелиоративной терминологии. Доказано, что фитомелиоративная терминология является терминосистемой, свидетельством чего есть наличие в ее сфере полисемичных, родо-видовых, паронимических, омонимических и синонимических отношений.

Ключевые слова: термин, терминология, терминосистема, фитомелиоративная терминология, отраслевой словарь.

Petrova Tetiana. Peculiarities of Semantic Parameterization of Ukrainian Phytoameliorative Terminology in Special Dictionaries the end of XX century – the Beginning of the XXI Century. In the article the terminology of phytoamelioration is analyzed, the peculiarities of its dictionary representation, including processed lexicographic description of basic term of *phytoamelioration*, are revealed*;* the polysemy in terminology are studied; the intersystem paronyms are fixed; the homogroups, the units of which are intersystem homonyms, are installed; the problem of functioning of synonyms in phytoameliorative terminology is studied, the classification of peculiarities of synonymy and its models are presented; the genus-species relations are characterized and the most used types of models of their construction, which is the highest estimate of phytoameliorative terminology as a system, are defined.

Keywords: the term, terminology, termsystem, phytoameliorative terminology, branch dictionary.

Стаття надійшла до редколегії
21.07.2014 р.